Nätnidskriften Västerbotten förr & n... Anpassa 31 0 Nytt Redigera inlägg Elementor-felsökare Coming Soon Mode Off Insikter 10
Min konto

Mannen som demokratiserade det gamla Umeå

Umeå 400 år

Ingrid Kinne Lindgren & Susanna Rosén

"Ingen umebo har varken förr eller senare vunnit en sådan ryktbarhet". Det är ett av eftervärldens omdömen om Gustav Rosén, mannen som under 1900-talets första fyra decennier gav allt för Umeå, Västerbotten och Norrland. Han började som redaktör för Västerbottens-Kuriren, blev en framgångsrik profil för de frisinnade (numera Liberalerna) för både staden, länet och landet. Han satt i tjugo år som ledamot i riksdagens första kammare, varav två som försvarsminister. Sina sista elva år var han länets hövding.

Två barnbarn och skrivande systrar, Ingrid Kinne Lindgren och Susanna Rosén, beskriver vem han var, mannen som sägs ha demokratiserat Umeå. De bygger porträttet på många olika källor men också på sin egen bok som gavs ut 2016: *Två systrar om sin morfar Gustav Rosén – tidningsman – riksdagsman – statsråd – landshövding -odlare.*

Vad har en smålänning med Umeås 400-årsfirande att göra? Det kan man fråga sig. Eftersom bysten av denne man sedan decennier tillbaka står på sin stod mitt i centrala Umeå bör det finnas en rimlig förklaring. Och det gör det, tycker åtminstone vi två systrar som skrivit denna text och är hans barnbarn. Men vi måste börja från början.

Bysten på Rådhusesplanaden är ett välbekant ansikte för många umebor. Foto: Susanna Rosén.

Den respektingivande personen hette Gustav Rosén, född 1878 och död 1942. Han växte upp vid en järnvägsstation i småländska Sävsjö som nummer två i en barnaskara på elva. Pappan hette P. G. Andersson och arbetade som överbanmästare vid järnvägen, mamman Christina Andersson som sövitt vi vet hade fullt upp med sin stora familj.

Redan som mycket ung utmärkte sig Gustav Rosén. I sina memoarer *I koja och residens* som gavs ut något år efter hans bortgång finns flera exempel. Vid två års ålder åkte han tåg med sin mamma för första gången och "hjälpte" då ett par "stationskarlar" med tågväxling och vagnskoppling. Som nioåring lärde han sig telegrafering – den tidens 'digitala' kommunikation – och när snällåget mellan Stockholm och Malmö 1888 upplevde ur i Broddarås i närheten av Sävsjö tjänstgjorde han som stins (?!) under de dagar räddningsarbetet pågick. 13 år gammal blev han skrivbiträde, först vid en sprit- och jästfabrik nära hemmet, sedan vid tågexpeditionen i Alvesta där pappan fått jobb som överbanmästare. Han arbetade under några år som snabbtmästarelev vid järnvägsbygget Växjö – Klavreström innan han 18 år gammal anmälde sig som värnpliktig vid Göta artilleriregemente i Göteborg. Det var också då han tog namnet Rosén.

Att den uppenbart begåvade ynglingen inte fortsatte att studera efter folkskolan – dagens grundskola – berodde helt enkelt på att pengarna inte räckte till, föräldrarna hade fullt upp med att försörja sin elvabarnsfamilj. I stället var det soldatlivet som gav honom en chans till utbildning och biljett ut i vuxenvärlden.

Av någon anledning fick den unge militären tidigt upp ögonen för norra Sverige. Så här skrev han till exempel i en uppsats i underofficersskolan:

"Väster- och Norrbottens kuster äro mycket bördiga och ängsmarkerna frambringa här så frodigt gräs under den korta men varma sommaren att dess like torde kunna återfinnas endast i Sveriges bördigaste landskap".

Och vidare:

"Man säger, och nog icke utan skäl, att Norrland är Sveriges framtidsland".

Woow – vilken förmåga att se in i framtiden, även i sin egen!

Schaktmästarjobb i norr

Den militära banan pågick i några år, först i Göteborg sedan i Jönköping. Då plötsligt tröttnade han, och sökte en befattning som schaktmästare vid järnvägsbygget Gällivare-Riksgränsen, den så kallade Ofotenbanan, och fick jobbet. I Gällivare mötte han en ung kvinna, Tyra Lindfors. Hon kom från Sävar utanför Umeå och praktiserade i en av ortens modebutiker. Ljuv musik uppstod, den ledde till äktenskap, åtta barn och ett liv i Umeå som skulle pågå fram till hans död 1942.

Gustav träffade sin Tyra i Gällivare och det var kärleken som fick honom att flytta till Umeå. Foto: Rosénarkivet. Folkrörelsearkivet i Västerbotten.

När han slog sig ner i Umeå – runt förra sekelskiftet – var det skrivandet som tog honom in i yrkeslivet. Jobbet som arbetsledare vid järnvägsbygget längst i norr hade gett honom många insikter som han ville förmedla. Han hade bott i bostäder med jordgolv, stäta väggar, minimala ytor att leva på och med ett begränsat utbud av livsmedel. För att skära fläsket och smöret fick man ta till yxan – det var 40–50 grader kallt ute – och äggen 'voro ganska hårda'.

– Men gudskelov, vi hade kaffe!

Det som framför allt upprörde honom var arbetarnas villkor.

– Det ligger utom gränsen för det fattbara att svenska staten ännu så sent som vid tiden för sekelskiftet ansåg sig kunna bedriva ett omfattande arbete i landets verkligaödebygder utan att bygga väg, utan att bygga arbetarbostäder, utan att sörja för försvarlig sjukvård och utan att i något avseende bekymra sig om förströelse av något slag för dem som utförde arbetet.

Alla dessa intryck och erfarenheter hade han börjat skriva ner. De resulterade i en liten skrift, *Förhållanden och missförhållanden vid Ofotenbanan*. Att han valde Umeå som utgivningsort berodde helt enkelt på Tyra, hon kom ju därifrån. Boken gavs ut i nytryck på 1970-talet och kallades av någon recensent för Sveriges första socialrealistiska skildring.

Han hade inte bott länge i staden förrän han fick ett första debattinlägg publicerat i Västerbottens-Kuriren. I ett öppet brev till en av ortens makthavare, regementschefen överste Vogel, framförde han kritik mot att militären bredde ut sig på bekostnad av stadens befolkning i tider när fok uppmanades att offra allt för folket och blanda bark i brödet. Inlägget avslutades med en fråga till översten om han lever som han lär, alltså blandar bark i sitt eget bröd...

Senaste artiklarna

- Älven
- Friluftsmuseet Gammlia i Stadsliden
- Varför grunda en stad? Umeå i den tidigmoderna handels- och näringspolitiken
- Glaciärerna i Tärnafjällen berättar om våra första skogar och om forntida och nutida värme
- Adak-Ulla – en kvinnlig föregångare

Kategorier

- Migration
- Umeå 400 år
- Skogen
- Västerbottnisk kvinnohistoria
- Allmänna artiklar

Etiketter

Arkeologi Arkitektur Biografi och genealogi Ekonomi och näringsväsen Etnologi Folkmo Fotografi Föreningsverksamhet Geografi Konst Medicin Migration Militärväsen Minoriteter Musik Musikinspelningar Naturvetenskap Samhälls- och rättsvetenskap Språkvetenskap Teknik och industri Uppfostran och undervisning

Arkiv

- januari 2022
- december 2021
- november 2021
- oktober 2021
- september 2021
- augusti 2021
- juli 2021
- juni 2021
- maj 2021
- april 2021
- mars 2021
- februari 2021
- januari 2021
- december 2020
- november 2020
- oktober 2020
- september 2020
- augusti 2020
- juli 2020
- juni 2020
- maj 2020
- april 2020
- mars 2020
- januari 2020

Tidningsmannen i unga år. Foto: Rosénarkivet. Folkrörelsearkivet i Västerbotten.

Typiskt honom att slå nerifrån och upp, en stil han odlade från första början och som visade sig vara rätt lyckosam. Snart erbjöds han av tidningsstyrelsen att bli redaktör, trots att han bara hade erfarenhet av notiskrivande för Smålands-Posten i 14–15-årsåldern och någon enstaka artikel i andra tidningar. Västerbottens-Kuriren var relativt nystartad, och hade problem med ekonomin. Därför behövdes en ny kraft på redaktionsstolen, och budet gick till den oprövade och orädde Gustav. En anställning som kom att vara i 25 år, där han under en period dessutom var tidningens huvudägare.

Långa dagar som ensamredaktör

Arbetet som redaktör var minsann ingen sinekur. Långa tider var han den ende redaktionella medarbetaren. Han skulle skriva ledare, käserier, notiser, ta emot meddelanden, skriva jubilartexter, recensera konserter och teaterpjäser, göra en och annan intervju. Utöver detta läsa korrektur och se till att allt blev rätt sida för sida i tidningen.

– Åttatimmarsdagen var inte införd då, skrev han i memoarerna. Det blev inte så sällan sextontimmarsdagar, och vid julen kunde det en och annan gång bli tjugufyratimmarsdagar. Det hände vid en särskilt bråd jul att jag inte hade kläderna av mig på en vecka.

Tidningen blev också Gustav Roséns personliga plattform för ett åsiktskrig mot det konservativa Umeå och dess företrädare. De som framför allt hamnade i skottgluggen var stadsfiskalen A.H. Landgren, rektor J.V. Lindgren och advokaten Sven Hallström. Perioden 1910–1916 kallades De stora umebråkens tid och Umeå uppmärksammades i hela landet för sina politiska vendettor. Åtalen haglade mellan parterna och det gjordes stora ansträngningar att krossa VK och därigenom också Gustav Rosén. Bråken klingade av när han i ett tryckfrihetsmål dömdes till tre månaders fängelse.

Gustav Rosén var noga med att släppas ut genom huvudentrén, inte smyga ut via en bakdörr. Foto: Rosénarkivet. Folkrörelsearkivet i Västerbotten.

På midsommardagens morgon 1916 väntade 3 000 utanför fängelseporten för att möta den frigivne redaktören: Fänge nr 61 Rosén. Foto: Rosénarkivet. Folkrörelsearkivet i Västerbotten.

Han släpptes ut ur kronohäktet på midsommardagens morgon 1916 och möttes av en folkmassa på runt 3 000 personer som hurrade och gav honom stormande applåder. Människor från hela Västerbotten hade tagit sig till staden för att ta emot honom. Nog kan man säga att han hade lyckats få folket på sin sida. Tidningen överlevde efter mycket trassel med ekonomin, trots att den var nere för räkning på nio, och blev så småningom Norrlands största dagstidning.

Även om tidningens upplaga växte samlade han på sig många kritiker och antagonister, inte minst från de som representerade stadens konkurrenttidningar. En sommarnatt satt han och arbetade vid fönstret i sitt hem, i samma fastighet som VK:s redaktion, och råkade höra ett samtal ute på gatan. Tre för honom "väl kända personer" tog del av innehållet på löpsedlarna och rev sedan ner allt innan de sprang från platsen. Samtalet handlade om VK:s lokaler i hörnet av Skolgatan och Vasagatan och han hörde orden "här kommer det snart att brinna!" För att inte riskera att kallas mordbrännare sa han dan därpå upp hemförsäkringen, och började inte betala den igen förrän faran var över några år senare. Det var viktigare för honom att inte få stämpel som mordbrännare än att "förlora boet".

En före detta umebo gav sitt stöd

Morfar fick även uppmuntrande brev bland annat från en före detta umebo, tonsättaren Wilhelm Peterson-Berger som skrev:

"...knappast trodde jag att min gamla skolstad skulle bli valplatsen för en kulturkamp av så typiskt slag att vi för ögonblicket väl knappast ha dess motsvarighet på någon annan plats i landet."

"Med dessa rader vill jag blott uttrycka mina sympatier och min glädje över att ett korn av världens salt – ty det är varje vilja till upplysning och rättfärdighet – även fallit på min barndoms strävа jord. Och om detta saltkorn svider i sura ögon, så är det ju endast i sin ordning."

Han avslutade med orden:

"En man som blir så ointelligent hatad och samtidigt så hedrad, måste verkligen ha uträttat något högst förträffligt och betydelsefullt".

Trots alla strider gick Umeås utveckling stadigt framåt, konstaterar Sven Ingemar Olofsson i sin skildring av Umeå stads historia 1888–1972. Det gamla ståndssamhällets värderingar bröts mot de nya demokratiska idealen tydligare och skarpare än i andra städer skriver han. I Umeå fanns "särprägladе och kraftfulla personligheter som företrädde de motsatta samhällsidealen". Undan för undan byggde staden ut sin verksamhet och överallt var Gustav Rosén med och påverkade: Holmsundsbanan och uthamnen, förstärkning av brandkår och polis, elverket och mycket annat.

Politiska framgångar

Parallellt med redaktörsarbetet hade vår morfar påbörjat en framgångsrik politisk karriär, både hemma och på riksplanet. Under flera decennier var han de frisinnades (Liberalerna) förgrundsfigur i Västerbotten i kommun- och landstingsfullmäktige, partiet fick en särställning. I hans egen valkrets i södra Västerbotten och i andrakammarvalet 1911 kammade man hem 88 procent av rösterna, och i hela länet sex av sju mandat.

– Något som möjliggjordes av att Socialdemokraterna i Västerbotten då och tio år framåt avstod från egna riksdagslistor, skriver Bengt Westerberg i förordet till vår bok om Gustav Rosén.

Han blev ledamot i riksdagens första kammare (1911–1932), försvarsminister i Ekmans minister (1926–1928) och statsrevisor med mycket mera innan han för gott återvände till Västerbotten och landshövdingestolen 1931. En stol han satt på fram till sin död 1942.

När han valdes in i Umeå stadsfullmäktige 1910 var det enligt honom själv i rena jordskredsvalet för hans parti. De frisinnade fick fem platser medan de konservativa backade med lika många.

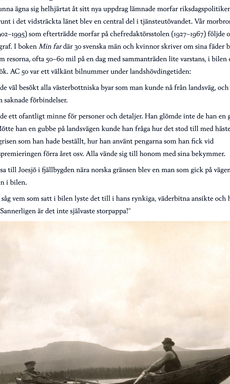

Gustav Rosén i talarstolen fångad av journalisten Einar Härlin på Västerbottens-Kuriren. Foto: Rosénarkivet. Folkrörelsearkivet i Västerbotten.

Fullmäktigeuppdraget var intressant men "krävde både tid och arbete för den som inte var belåten med allt som det var utan önskade förbättring". Inga arvoden förekom, förutom en gång när han på grund av missnöje avgick ifrån hamndirektionen. Då fick han 3 000 kronor av stadsfullmäktige för sin insats att anlägga hamnbyggnaden i Holmsund.

Under 1917 års valrörelse var han ständigt på resande fot. Han räknade ut att han höll 55 föredrag och färdades 4 830 kilometer, på järnväg, motorcykel, automobil, efter häst, på velociped, motorbåt, ångbåt, roddbåt och till fots.

Den 29 augusti talade han till exempel vid sex olika valmöten, i Gargnäs, Vindelgransele, Björksele, Vormsele, Ruskele och Åmsele. Puh, säger man bara.

"En riksskandal ... han har armbågat sig fram"

När utnämningen till landshövding blev känd 1931 väckte det ont blod på sina håll. Så här lät en del av kritiken:

– En riksskandal!... Han har armbågat sig fram och lyckats.

– Denna utnämning är ett slag i ansiktet på många västerbottningar, vilka trots allt hoppats och trott att andra meriter än partinitret skulle vara normerande vid tillsättande av länets högste styresman.

– Landshövdingeämbetets prestige kommer att få en allvarlig knäck.

Många år senare kom dock en av kritikerna fram till honom på gatan och bad om ursäkt:

– Jag vill be dig om förlåtelse för att jag trott illa om dig.

– Jag trodde att ditt arbete i barnensdagsföreningen och det kommunala livet och överallt där du var med företrädde av en enda önskan: att du själv skulle kunna komma fram. Men sedan du blev landshövding har jag sett att du arbetat ändå mera oförtrutet för att hjälpa de små i samhället. Därför förstår jag att jag varit orättvis.

En resande hövding

För att kunna ägna sig helhjärtat åt sitt nya uppdrag lämnade morfar riksdagspolitiken helt. Att resa runt i det vidsträckta länet blev en central del i tjänsteutövandet. Vår morbror Stellan Rosén (1902–1995) som efterträdde morfar på chefredaktörsstolen (1927–1967) följde ofta med som fotograf. I boken *Mitt far där* 30 svenska män och kvinnor skriver om sina fäder berättar Stellan om resorna, ofta 50–60 mil på en dag med sammantråden lite varstans, i bilen eller i någons kök. AC 50 var ett välkänt bilnummer under landshövdingetiden:

– Han hade väl besökt alla västerbottniska byar som man kunde nå från landsväg, och de allra flesta som saknade förbindelser.

– Han hade ett ofantligt minne för personer och detaljer. Han glömde inte de han en gång träffat. Möte han en gubbe på landsvägen kunde han fråga hur det stod till med hästen, om han fått grisen som han hade beställt, hur han använt pengarna som han fick vid trädgårdspremieringen förra året osv. Alla vände sig till honom med sina bekymmer.

Vid en resa till Joesjö i fjällbygden nära norska gränsen blev en man som gick på vägen bjuden att stiga in i bilen.

– Då han såg vem som satt i bilen lyste det till i hans rynkiga, väderbitna ansikte och han utbrast: "Sannerligen är det inte självaste storpappa!"

Gustav Rosén var noga med att besöka alla delar av Västerbotten. I väglöst land fick man ta båten. Foto: Rosénarkivet. Folkrörelsearkivet i Västerbotten.

Hjälp till självhjälp

Hans hjälpsamhet var allmänt känd. Under en resa i fjällvärlden besökte far och son några människor som drabbats hårt av sjukdom och nöd. Besöken resulterade i ett upprop om insamling till hjälp åt de nödlidande som gav "ett storartat resultat". En av familjerna kunde få en ny stuga i stället för den jordkula man bott i.

Ånkan Maria Hallin framför sin bostad i Klippen. Foto: Rosénarkivet. Folkrörelsearkivet i Västerbotten.

Understödstagaranda var något han absolut inte ville uppmuntra, i stället var det hjälp till självhjälp som gällde. Som när han skrev ett långt svarsbrev till en 13-årig pojke som bad om pengar till kläder. Pojken fick rådet att börja med kaninuppfödning där hemma och på så sätt få råd att köpa det han behövde.

–Hans arbetsförmåga var otrolig, men ändå verkade han aldrig jäktad, skrev Stellan Rosén.

– Helt säkert hämtade han kraft och styrka i sin starka tro på Västerbottens framtid, på möjligheterna att förkovra denna tidigare glömda landsända och hjälpa dess förut isolerade folk till bättre levnadsvillkor. På alla upptänkliga områden satte han in sina krafter för att främja både kulturell och materiell odling. För småindustri och hantverk blev han en pionjär då han blåste liv i företagarföreningarna.

– För kommunikationerna nedlade han ett oerhört arbete, både när det gällde landsvägar och järnvägar.

Hans idé att bygga subventionerade vägar – så kallade enkronasvägar – och smala broar – Roséns snöröjning – hörde till de mest framgångsrika. Det resulterade i omkring 500 vägar i det som tidigare varit väglöst land i det inre av Västerbottens län.

Tack vare hans insatser fick Umeå sitt dubbelseminarium och sin hovrätt. Han initierade landets första barnensdagsföreening. Han var en av stiftarna till Västerbottens läns konstförening. Allt som kunde vara till nytta för länet intresserade honom.

Gustav Rosén slår sig till ro med en bok. Foto: Rosénarkivet. Folkrörelsearkivet i Västerbotten.

"Ingen umebo har varken för eller senare vunnit en sådan ryktbarhet"

skriver Sven Ingemar Olofsson i boken om Umeå stads historia 1888–1972, och vidare:

"Gustav Rosén var helt enkelt mannen som demokratiserade det gamla Umeå".

Trädgårdsinspiratören

Om det inte vore för Gustav Rosén skulle nog inte trädgårdsintresset varit så stort i dag, vill i alla fall vi tro. Pratar man med trädgårdsfolk har många fortfarande råkoll på vem han var.

Förutom att lobba för ökat jordbruk och mer grönsaksätande startade han 1935 en mängd trädgårdssällskap runt om i länet. Han ville inspirera till odling och få människor att organisera sig. Där kommer folkbildaren in i bilden. Landshövdingen i egen person var med på många möten, säger protokollen. Odlingsintresset tog en sådan fart att Västerbotten knep silverplatsen som det län där det fanns flest organiserade trädgårdsodlare i hela Sverige. Många av sällskapen finns kvar idag.

1937 bildade han Västerbottens trädgårdsförbund, och det odlades som aldrig för i länet. 5 000 kökaträdgårdar kom till – från kust till fjäll. Under en femårsperiod planterades runt 20 000 fruktträd och ännu fler bärbuskar. Som medlem i trädgårdsförbundet erbjöds man fruktträd och bärbuskar till rabatterat pris. Han instiftade också ett premielån om 25 kronor och fritt frö till personer som ville anlägga en kökaträdgård. Pengarna kom från en okänd donator (som visade sig vara Mo och Domsjö). Särskilda premier delades även ut till odlare med extra bra odlingsresultat.

Det här påminde mycket om dagens resonemang – vikten av nyttig, lokalproducerad mat utan långa transporter. Då för att nyttja jorden och få bättre hälsa, nu även för att minska koldioxidutsläppen.

Ett frö som fick Västerbotten att grönska

Gustav kämpade för att så häl på frödomarna – som finns än i dag – att det är näst intill omöjligt att odla så långt i norr, särskilt i inlandet. Han ordnade till och med en utställning i riksdagshuset för att visa vilken potential för odling som fanns i Västerbotten. Något vanvördigt kallades den "de Roséneska grässen" av andra ledamöter.

Morfars odlingsintresse grundades tidigt. Hans lärare i Småland, folkskollärare Elg, sådde det frö som sedan fick Västerbotten att grönska. Hans barn fick sin beskärda del, även om vår mor fick nog av att rensa ogräs under uppväxten och tappade intresset för odling för resten av livet.

Familjen ägde först en kolonilott vid Hamrinsberget med grönsaksodling och ett antal fär. Men jorden var i magraste laget så 1920 skaffade de den gamla kommunistergården Solbacken utanför Umeå. Där tog odlingarna fart och platsen förvandlades till något av ett experimentfält. Här kom det mesta att prövas för att se hur långt norrut man kunde odla. Det blev många rader av sockerbetor där sockerhalten visade sig bli högre än de som odlades i skånsk mylla. Fruktträd, bärbuskar och grönsaker gav rika skördar. Det som familjen inte åt själva såldes. I en liten ladugård fick några grisar och hönor plats.

Alla barnen fick redan i unga år lära sig allt om odling. Här på Solbacken. Tre av sönerna i täten med Karin och Lilian längst bak. Foto: Rosénarkivet. Folkrörelsearkivet i Västerbotten.

I och med att Gustav Rosén blev landshövding förvandlade han Residensparken till en försöksplats för sydsvenska växter. På den terrasserade sluttningen ner mot ålven odlades frukt och grönt till representationsmiddagar på Residenset, till och med meloner.

Residensparken blev något av en försöksodling för att testa växters härdighet i norr och idag fungerar den som ett lokalt klonarkiv inom Nationella genbanken vid Sveriges Lantbruksuniversitet. Här pekar Gustav ut en växt för Tyra. Till vänster står Kjell, därefter Bo som håller en filmkamera i handen. Foto: Rosénarkivet. Folkrörelsearkivet i Västerbotten.

Det finns fortfarande spår kvar av hans försök att trotsa växtzonerna. För något år sedan lanserades en skogslönn med namnet 'Residens' passande nog av företaget E-planta, som tar fram särskilt friska och härdiga växter för svenskt klimat. Om det nu var Gustav Rosén som planterat den ursprungliga lönnen i Residensträdgården i Umeå vet vi inte (inte E-planta heller) men det var i alla fall han som planterade ett träd som enligt regelboken inte ska trivas så långt norrut som i Västerbotten. Att ekar och baroner inte går norr om Dalälven, fick man lära sig som barn, så en ek skulle han så klart testa. Denna lilla planta som han satte i jorden på 1930-talet är idag ett gigantiskt träd trots att det växer långt norr om Norrlandsgränsen. Det var inte vilken ek som helst han valde utan en specialbeställd sådan från en plantskola i Karlstad, en plats som är hyfsat nordlig. Den som tittar in i Residensparken kan än idag se tydliga spår av Roséneranas testodling.

En ek planterades utanför Residenset 1932 för att testa om den skulle trivas så långt norr om Dalälven. Foto: Rosénarkivet. Folkrörelsearkivet i Västerbotten.

Drygt 80 år senare har eken blivit så här stor. Foto: Susanna Rosén.

Familjefadern

En man som åstadkom så mycket och hade ett finger med både här och där i Västerbotten kanske inte var någon hemmapappa med dagens mått mätt. Ansvaret för barnen hamnade hos Tyra medan Gustav var lite som en välkommen gäst i hemmet.

Paret Roséns barn hade fötts i rask takt. Stellan som vi redan berättat om kom 1902, Staffan 1905, Nils-Gustav eller kort och gott NG 1907, Kjell 1909, Karin 1911, Lilian 1913. Sedan är det ett hopp på fem år till 1918. Då var det dags för vår mamma Britt. Sist ut blev Bo som kom till världen 1920.

Gustav och Tyra med alla åtta barn. Från vänster Britt, pappa Gustav, NG, Lilian, Karin, mamma Tyra, med Staffan bakom, Bo, Kjell och Stellan. Foto: Roséns arkivet. Folkrörelsearkivet i Västerbotten.

Så här skrev Stellan i sina minnen:

"Min yngste bror Bo var en gång med och mötte honom på järnvägsstationen."

– Hur länge stannar pappa hemma den här gången? frågade Bo.

– Två dagar!

– Så länge! utbrast Bo.

"Det låg nog ingen ironi i utropet. Bo var säkert överraskad av det faderliga beskedet."

När Gustav väl var hemma var han i allra högsta grad närvarande. Då kunde han samla familjen för dominospel eller en omgång Kinaschack. På somrarna blev det krocketspel på gräsmattan. Trots att han inte var någon radiolyssnare kan vi i Stellans minnen läsa att han njöt av att lyssna på Farbror Sven för att höra barn prata och sjunga. Han tycktes älska att vara med barn.

Vår mamma har alltid talat beundrande om sin pappa, och det är den bilden hon fört vidare till oss. Tänker vi efter så hamnade mamma i onåd vid ett tillfälle, när hon klippte av sig sina långa flätor. Det förlät han henne aldrig, men det var nog hennes sätt att frigöra sig från hemmet och få känna sig vuxen.

Syskonen ärvde förmågan att uttrycka sig, något som visade sig redan i den Roséska barnkammaren. Tidningen *Barnkammarens nyheter* gavs ut i 15 år med familjen som spridningsområde.

I vuxen ålder var det flera som ägnade sig åt skrivande yrken. Förutom Stellan som tog över VK efter sin far blev Staffan chef för Tidningarnas Telegrambyrås (TT) radio- och kulturredaktion, Britt journalist på Gefle Dagblad och Svenska Dagbladet och Bo författare, journalist och debattör inom miljöområdet. Ett helt gäng av barnbarnen har följt i deras fotspår, till exempel vi två som författat denna text.

Bortglömd? Nja inte riktigt än

När vi skrev boken om Gustav Rosén 2016 ställde vi oss intill statyn på Rådhusesplanaden och frågade de som gick förbi:

– Vet ni vem denne man är?

De flesta hade inte en susning. Men en äldre kvinna tvekade inte:

– När jag var barn så var han landshövding och en mycket viktig person i Västerbotten.

Och visst är det så, det kan nog ingen förneka. Må han länge än få stå kvar på sin stenstod och påminna om flydda tider när en "bråkmakare" och landshövding härjade i stan och blev landsfader för hela länet.

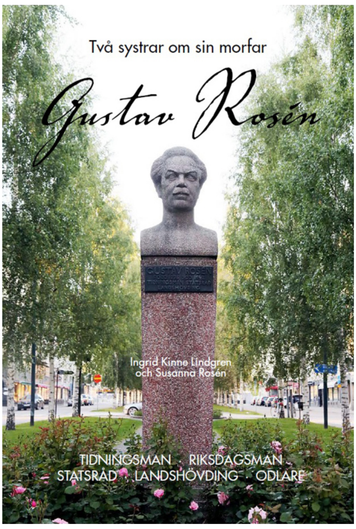

Omslaget till artikelförfattarnas bok *Två systrar om sin morfar.*

Källor

Folkrörelsearkivet i Umeå. Gustav Roséns fotoarkiv och arkivarie Cuno Bernhardsson.
Lindgren, Ingrid Kinne & Rosén, Susanna. *Två systrar om sin morfar. Gustav Rosén – tidningsman – riksdagsman – statsråd – landshövding – odlare.* Beijbom books 2016.
Olofsson, Sven Ingemar. *Umeå stads historia 1888–1972.* Umeå kommunfullmäktige 1972.
Rosén, Gustav. *Förhållanden och missförhållanden vid Ofotenbanan uppteknade av Gustaf Rosén.* Författarens förlag 1902.
Rosén, Gustav. *I Koja och Residens Minnen.* Bonniers 1943.
Rosén, Stellan. *Minnen.* Nerskrivna någon gång under 1980-talet. Opublicerat.
Rosén, Stellan. *Smålänningen som blev västerbottning* i antologin *Min far – 30 svenska män och kvinnor om sina fäder.* Lindblads 1948.

Vinjettbild. Porträtt av landshövding Gustav Rosén. Oljemålning, 72 x 58 cm, utförd 1944 av Gustav Roséns son, konstnären Kjell Rosén. Porträttet hänger i Länsresidenset, Umeå. Tillhör svenska staten.

Glöm inte att uppge författarnamn och källa när du hänvisar till denna artikel.

← Föregående artikel

Copyright © 2022 Nättidskriften Västerbotten förr & nu | Powered by Nättidskriften Västerbotten förr & nu